

VUOKSEN ENERGIA OTETAAN KÄYTTÖÖN

VUOKSEN VOIMAA

Vuoksen koskien voima alettiin nähdä teollistuvassa yhteiskunnassa yhä houkuttelevampana. Tekninen kehitys toi uusia mahdollisuuksia koskivoiman hyödyntämiseen. Ylisen Vuoksen alue oli erityisen otollista voimatalouden kannalta, sillä koskissa virtasi tasaisen suuri vesimäärä ja koskien putoukset olivat sopivan jyrkkiä. Ylisen Vuoksen koskista erityisesti Niskakoski, Tainionkoski, Linnankoski, Imatrankoski, Vallinkoski, Räikkölänkoski ja Rouhialankoski loivat pohjan tulevalle teollisuudelle.

Koskien hyödyntäminen pienessä mittakaavassa oli alkanut jo 1880-luvulla. Insinööri Gustaf Törnudd osti Ruokolahden Siitolan kylän Tainionkosken rannalta maata sekä osan koskivoimasta ja perusti sen rannalle pienen vesimyllyn. Paroni August Standertskjöld osti osuuden Pelkolan Räikkölän koskesta ja päätti perustaa paikalle puuhiomon. Alueella, johon tehdas vuonna 1889 perustettiin ei ollut nimeä. Paroni Standertskjöld keksi nimen Ensi, koska tehdas oli ensimmäinen teollisuuslaitos, joka hyödynsi teollisesti Vuoksen vesivoimaa. Ensistä kuitenkin luovuttiin ja tehtaan nimeksi tuli Enso Träsliperi Ab. Vuoksenlaakson teollistumisen katsotaan alkaneen puuhiomon perustamisesta. Tornator Oy jatkoi Tainionkosken hyödyntämistä ja vuonna 1895 tehtiin päätös ruskeaa paperia tuottavan paperitehtaan perustamisesta. Pian myös puisia lankarullia tekevä tehdas aloitti Tainionkoskella. Vuonna 1897 tehdas yhteyteen rakennettiin vesivoima-asema. Myös Linnankoskeen pystytettiin vaatimaton voimala vuonna 1900. Ennen ensimmäistä maailmansotaa tutkittiin myös Imatrankosken valjastamista, mutta työ jäi kesken sodan sytyttyä.

TUOTTEITA VENÄJÄN KASVAVILLE MARKKINOILLE

Venäjällä alkoi vuoden 1893 paikkeilla noususuhdanne, joka houkutteli suomalaisia metsäteollisuusyrityksiä investoimaan ja laajentamaan nimenomaan Venäjän kasvavia markkinoita ajatellen. Tehtaat oli hyvä saada Itä-Suomeen lähelle ostajia. Enso ja Tornator perustettiin aluksi Venäjän markkinoiden varaan, mutta myöhemmin tuotteita vietiin myös Keski-Eurooppaan.

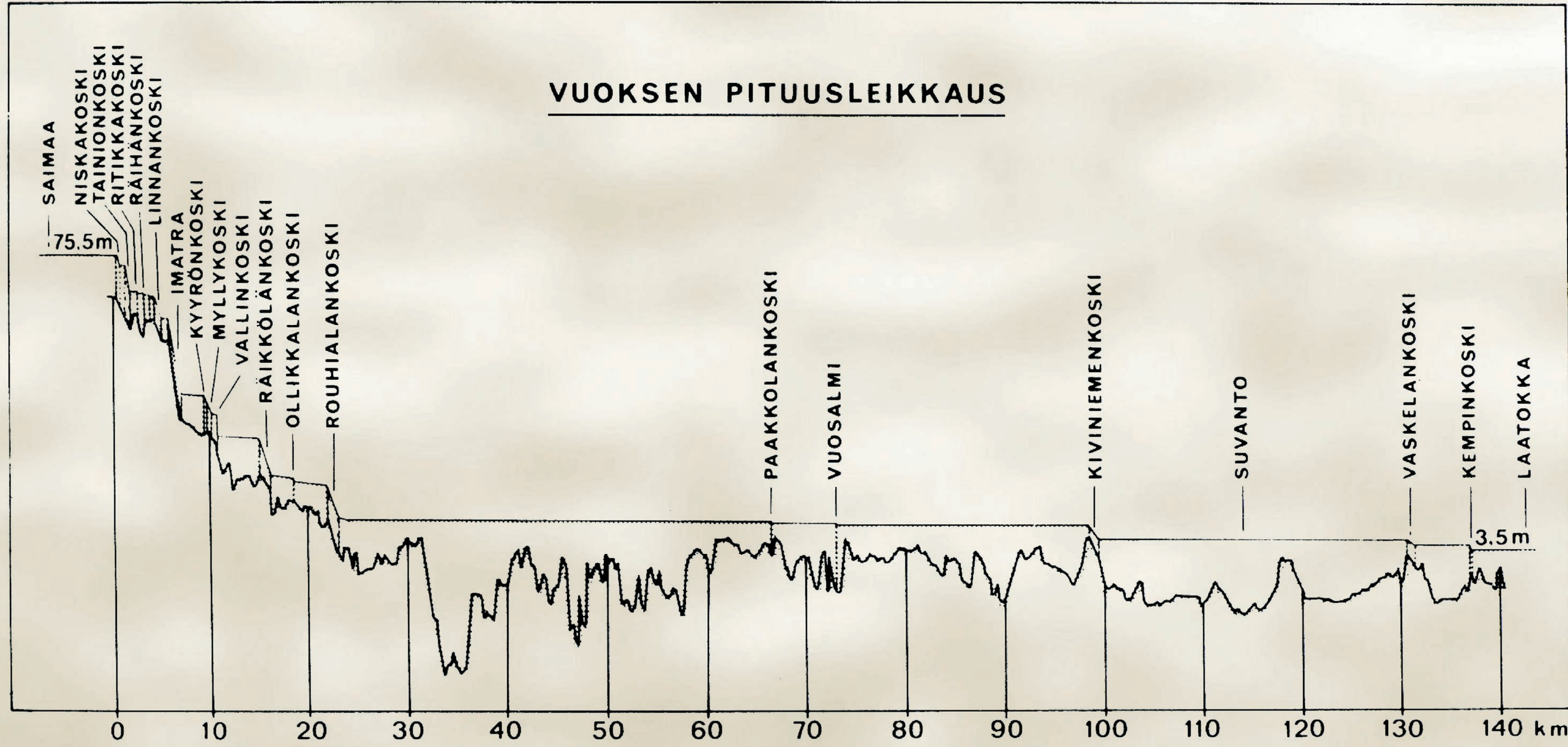
Imatrankoski

Vuoksen koskia pidettiin pitkään liian suurina ja voimakkaina, jotta niitä olisi voitu hyödyntää. Vesivoiman rakentamisen pelättiin myös vähentävän turistien määrää, jotka tulivat nimenomaan ihailemaan Vuoksen kuohuja. Teollisuuden kehittyminen edellytti energiaa, ja Vuoksen suurimman kosken, Imatrankosken ympärille syntyi vuosisadan vaihteessa useita kansainvälisiä voimalahankkeita. Suomen senaatti torjui hankkeet: koskivoima nähtiin kansalliseksi omaisuudeksi. Senaatti asetti komitean tutkimaan Vuoksen koskivoiman valjastamista. Puunjalostusteollisuus ehti silti ensimmäisenä käyttämään Vuoksen koskivoimaa. Imatrankosken voimalaitos valmistui vasta vuonna 1929. Kuva Imatran kaupunginmuseo.

Enson puuhiomo

Enson puuhiomo sai käyttövoimansa Räikkölänkosken rannalle rakennetusta vesikanavasta, johon Vuoksen vesi ohjattiin. Vesi pyöritti yhdeksää turbiinia, jotka antoivat voiman kuudelle hiomakoneelle, kymmenelle pahvikoneelle, kuivaussylinterille ja puristimille. Teollisuuslaitoksen rakentaminen alkoi vuonna 1887 ja vuonna 1889 ensimmäinen puumasalahetys rahdattiin hevosilla Viipuriin ja sieltä rautateitse Pietariin. Enso suunniteltiin Venäjän markkinoiden varaan ja tuotanto myytiin pääasiassa Pietariin. Kuva Imatran kaupunginmuseo.

Vuoksen pituusleikkaus

Koskien hyödyntämistä mietittiin joskus varsin suurusuuntaisestikin. Vuosisadan alussa venäläis-saksalainen sähköyhtiö kehitti suunnitelman, jonka mukaan Saimaan vesi olisi johdettu suoraan Kuurmanpohjaan 18 kilometriä pitkää kanavaa myöten. Saimaan ja Jääskén kirkonkylän välinen noin 60 metrin putous olisi otettu käyttöön yhdessä Kuurmanpohjaan rakennettavassa suurvoimalassa. Energia olisi myyty pääasiassa Pietariin. Hanke tyrmättiin liian optimistisena. Taulukot Vuoksi, luonto ja ihminen, Ossi Seppovaara.

VUOKSEN TÄRKEIMMÄT KOSKET, NIIDEN PITUUDET JA PUTOUSKORKEUDET		
Koski	Pituus (metriä)	Putouskorkeus (metriä)
Niskakoski	180	1.83-2.65
Tainionkoski	550	5.78-6.01
Ritikka/ Lautta- ja Mansikkakoski	100	0.98-1.26
Räihänkoski	100	noin 0.30
Linnankoski	720	5.46-5.02
Imatra	1300	18.25-18.47
Kyyrönkoski	360	2.70-2.83
Myllykoski	120	1.58-2.48
Vallinkoski	120	5.55-5.75
Räikkölän eli Ensonkoski	1160	noin 8.9
Ollikkalankoski	80	noin 1.0
Rouhialankoski	1000	noin 7.6
Käpy- eli Papinkoski	300	
Paakkolankoski	100	0.30
Kiviniemenkoski	880	2.74-3.04
Vaskelan eli Koukkuniemenkoski	noin 1000	1.80-2.31
Kempinkoski	noin 500	0.30-0.50